

Nr 248.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående
anslag till inköp av tomt och uppförande av nybyggnad
för post- och telegrafverkens behov i Uddevalla; given
Stockholms slott den 11 april 1913.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå Riksdagen *dels* medgiva, att för postverkets räkning må inköpas tomterna nr 2, 3 och 4 i kvarteret Staken i Uddevalla för en köpeskilling, ej överstigande 38,300 kronor;

dels ock till inköp av ifrågavarande tomter samt uppförande därå av posthusbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, bevilja ett anslag av 240,000 kronor samt därav för år 1914 anvisa ett belopp av 125,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Axel Schotte.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 april 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
 Statsråden PETERSSON,
               SCHOTTE,
               BERG,
               BERGSTRÖM,
               friherre ADELSSVÄRD,
               PETRÉN,
               STENSTRÖM,
               LARSSON,
               SANDSTRÖM.

Departementschefen statsrådet Schotte anförde:

Generalpost-
styrelsens
skrivelse den
2 februari
1912.

I skrivelse den 2 februari 1912 gjorde generalpoststyrelsen framställning om anslag till inköp av tomt och uppförande av nybyggnad för post- och telegrafverkens behov i Uddevalla med ett belopp av 260,000 kronor, däri inberäknad köpeskillingen, 35,000 kronor, för de till inköp föreslagna, handlanden Magnus Lundqvist tillhöriga tomterna nr 211 a och 212 a i kvarteret Kilbäcken i Uddevalla stads tredje rote. I beloppet ingick jämväl 15,000 kronor till grundläggning.

Såsom av mitt vid Kungl. Maj:ts proposition nr 287 vid 1912 års riksdag fogade yttrande till statsrådsprotokollet den 26 april 1912 framgår, ansåg jag emellertid, med hänsyn till de stora krav, som i övrigt ställts på statskassan för år 1913, och då ett dröjsmål ej vållade större svårighet, bäst att låta anstå med att begära anslag till detta byggnadsföretag till innevarande år.

I skrivelse den 23 oktober 1912 förnyade generalpoststyrelsen nämnda framställning och anförde styrelsen därvid följande.

Med handlanden Lundqvist hade avslutats nytt avtal, enligt vilket Lundqvist stode fast vid sitt avgivna anbud å 35,000 kronor för erforderlig tomt till posthusbyggnaden till den 1 juli 1913.

Telegrafstyrelsen hade fortfarande förklarat sig villig att förhyra lokal i det ifrågasatta posthuset.

Arkitektfirman Tengbom & Torulf, Göteborg, som uppgjort förslagsritningar och approximativ kostnadsberäkning för det ifrågavarande posthuset, hade, enligt vad som omförmäldes i skrivelsen den 2 februari 1912, beräknat kostnaden för byggnadsarbetena till högst 225,000 kronor, i vilket belopp vore inbegripet kostnaden för värmeledning samt ledningar för vatten, avlopp och elektriskt ljus, ävensom arkitekt- och kontrollantarvoden.

Då arkitektfirman sedermera på generalpoststyrelsens anmodan upprättat fullständiga skissritningar och detaljerad kostnadsberäkning för posthuset i fråga, hade det emellertid visat sig, att kostnaden för byggnadens utförande icke kunde hållas inom det av firman förut beräknade belopp, 225,000 kronor, utan skulle byggnadskostnaden enligt det detaljerade kostnadsförslaget komma att uppgå till icke mindre än 258,000 kronor. Den väsentliga orsaken härtill syntes ligga däruti, att förut icke tagits nödig hänsyn till de dåliga grundförhållandena i Uddevalla stad. Å så gott som samtliga tomter i de centrala delarna av staden bestode nämligen grunden huvudsakligen av såpig lera. Uppförandet av stenhus av något större dimensioner påkallade därför med nödvändighet en mycket dyrbar grundläggning. Enligt vad dåmera upplysts, erfordrades också oundgängligen, att för grunden för ifrågavarande byggnad, till säkerställande mot sättning eller dylikt, verkställdes en mycket omfattande och dyrbar pålning och betonggjutning. I den detaljerade kostnadsberäkningen hade sålunda, förutom för schaktning 5,450 kronor, för pålningen upptagits ett så avsevärt belopp som 24,310 kronor och för betonggrunden 15,210 kronor, eller sålunda för grunden i dess helhet ett för ett hus av ifrågavarande beskaffenhet så osedvanligt högt belopp som i det närmaste 50,000 kronor.

Med inräknande av kostnaden för tomt, 35,000 kronor, skulle alltså för nu omhandlade byggnadsföretag erfordras ett till 293,000 kronor förhöjt anslagsbelopp.

Då emellertid generalpoststyrelsen vore av den bestämda uppfattningen, att statsverket för uppförande av ett posthus, jämväl innefattande lokaler för telegrafverket, i Uddevalla icke borde nedlägga större

Generalpoststyrelsens skrivelse den 23 oktober 1912.

kapital än det av styrelsen för ändamålet förut ifrågasatta belopp, 260,000 kronor, ansåge generalpoststyrelsen, att, därest det beslutades uppförandet av ett posthus å den ifrågavarande tomten, genom förenklingar i byggnadskonstruktionen samt förändringar i övrigt beträffande ritningarna till byggnaden borde tillses, att kostnaden hölles inom nyssnämnda gräns, vilket syntes kunna ske, utan att därigenom inskränkning ägde rum i byggnadens kubikutrymme; och skulle styrelsen i förekommande fall vidtaga härför erforderliga åtgärder.

I syfte att kunna än ytterligare nedbringa statsverkets utgifter för byggnadsföretaget hade styrelsen låtit arkitektfirman uppgöra ett alternativt förslag, avseende byggnadens uppförande i endast två våningar. Enligt detta förslag skulle byggnadskostnaderna för posthuset kunna nedbringas från 258,000 kronor till 208,000 kronor, och således kostnaden för byggnaden jämte tomt uppgå till 243,000 kronor.

Ehuruväl, enligt de verkställda detaljerade kostnadsberäkningarna, grundläggingskostnaden för uppförande av ett posthus å den ifrågasatta tomten skulle ställa sig synnerligen hög i förhållande till byggnadskostnaden i övrigt, hade generalpoststyrelsen likväl, såväl med hänsyn till det avtal, som träffats med handlanden Lundqvist om inköp av tomten, som även med avseende fäst därå, att denna tomts belägenhet tvivelsutan måste anses såsom den för de båda statsinstitutionerna fördelaktigaste, ävensom slutligen i betraktande av de utvecklingsmöjligheter, som denna tomt erbjöde, funnit sig böra vidhålla sin ovan omfördälda, i skrivelsen den 2 februari 1912 gjorda framställning.

Då jag emellertid fann det för grundläggingskostnaden senast beräknade beloppet, 50,000 kronor, i förhållande till byggnadens storlek vara synnerligen högt, anbefalldes jag styrelsen att inkomma med ny utredning, särskilt huruvida icke för nedbringande av kostnaderna för det tillämnade post- och telegrafhuset kunde erhållas en tomt med gynnsammare grundförhållanden än den av styrelsen till inköp föreslagna och med i övrigt för ändamålet lämpligt läge.

Då den sålunda anbefallda utredningen vid tiden för avlåtandet av årets statsverksproposition ännu icke var avslutad, föreslog Kungl. Maj:t under rubriken utgifter för kapitalökning Riksdagen, att, i avvaktan på den nådiga proposition, som kunde komma att avlåtas till Riksdagen angående inköp av tomt och uppförande av byggnad i Uddevalla för post- och telegrafverkens behov, tills vidare för ändamålet beräkna ett anslag för år 1914 av 125,000 kronor.

Sedan ovannämnda utredning slutförts, har generalpoststyrelsen nu i skrivelse den 1 april 1913 meddelat resultatet av densamma.

Styrelsen har därvid anfört följande.

Generalpost-
styrelsens
skrivelse den
1 april 1913.

Grundförhållandena inom Uddevalla stads olika delar hava nu ytterligare undersökts ävensom möjligheten att åt postverket förvärva en tomt, å vilken grundläggning för posthus kunde utföras för billigare kostnad än den hittills beräknade.

För utrönande tillika huruvida den av vederbörande arkitekt gjorda beräkning å grundläggningskostnaderna å den av generalpoststyrelsen till inköp föreslagna tomten tilläventyrs kunde vara i någon väsentligare mån missvisande, har från aktiebolaget skånska cementgjuteriet i Göteborg inforrats preliminärt kostnadsförslag å grundläggningen under de i byggnadsförslaget givna förutsättningarna. Resultatet av den sålunda verkställda kostnadsberäkningen utvisar en ökning med ej mindre än 8,292 kronor 50 öre, resp. 9,643 kronor 50 öre i den av arkitekten beräknade kostnadssumman för grunden (utan sockel) till tre- eller tvåvåningshus.

Slutligen har till utredningens fullständigande stadsingenjören A. H. Lindeberg i Uddevalla på anmodan undersökt markens beskaffenhet å en av Uddevalla stad erbjuden, här nedan under nr 1 närmare omförmäld tomt, i ändamål att ådagalägga huruvida grundläggningens prisbillighet kunde motivera byggnadens förläggande till denna tomt. Därjämte har Lindeberg anmodats utreda, huruvida annan lämplig, hittills icke utbjuden tomt med goda grundförhållanden kan stå att förvärva på antagliga villkor, ävensom huruvida genom särskilda åtgärder möjlighet må kunna vinnas att få grundläggningskostnaderna för ett posthus å någon av ifrågavarande tomter nedbragta. Över den verkställda utredningen och dess resultat har stadsingenjören Lindeberg avgivit två skrivelser bifogade yttanden, det ena åtföljt av en tablå över tomterna jämte en situationskarta.

För åskådlighetens skull har styrelsen bifogat nedan intagna förteckning över samtliga postverket erbjudna tomter, deras storlek och inköpspris m. m.

Uppgifter rörande erbjudna

Nr å denna förteckning samt å bifogade stadsplane-karta.	Ä g a r e.	Tomtnummer.	Belägenhet.	Erbjuden areal i kvm.	Medelhöjd över O-planet.
1.	Uddevalla stad	—	Västerlånggatan	1,500	+ 2.6
2.	R. Malmberg	235 och del av 234	Gustaf Adolfs torg	omkring 1.200	+ 7.1
3.	T. G. Ohlson	195	Drottninggatan och Lilla Norrgatan	1,200	+ 3.5
4.	A. Andreasson	9, 7 och 8	Södra Hamngatan och Hellevigsgatan	1,534	+ 3.5
5.	J. Bark	3 och 4	Villagatan och Trädgårdsgatan	1,103	} 1,589 + 6.5
	O. E. Hasselgren	2	Villagatan	486	
6.	A. Thernström	del av 217	Norra Långgatan och Sillgatan	1,248	+ 6.5
7.	M. Lundqvist	211 A och 212 A	Norra Långgatan och Trädgårdsgatan	1,439	+ 6.3
8.	J. Sandberg	40	Södergatan	780	+ 5.0
9.	Jöns Andersson	247 A	Kungsgatan och Östergatan	985	+ 10.3
10.	E. Jacobowsky	101, 102 och 103	Norra Hamngatan, Västerlånggatan och Kungsgatan	1,800	+ 1.5
11.	A. Anderssons stärbhus ..	218	Norra Långgatan och Torggatan	1,085	+ 6.5
12.	I. Hedén	Kvarteret Bartilshagen.	Västerlånggatan och Bartilsgatan	1,500	+ 4.25

tomter för posthus i Uddevalla.

Grundens beskaffenhet.	P r i s		Av stadsingenjören beräknad kostnad för		Sammanlagd kostnad för tomt och grundens iordningställande. Kr.	Anmärkningar.
	per kvm. Kr.	total-, för tomt resp. erbjuden areal. Kr.	schaktning och grundförstärkning. Kr.	sprängning. Kr.		
lera	25.—	37,500	26,000	—	63,500	{ Priset, enligt Drätselkammarens protokoll ^{28/9} 1911, förslagsvis. Inga åbyggnader.
lera och berg	33,33	40,000	26,000	—	66,000	{ Värdelösa åbyggnader. Priset torde kunna nedbringas till 35,000 kronor.
lera	50.—	60,000	26,000	—	86,000	Åbyggnad: boningshus.
lera	81.48	125,000	26,000	—	151,000	Åbyggnad: boningshus m. m.
berg	{ 21.57 } { 29.83 }	{ 23,800 } { 14,500 }	—	12,000	50,300	Inga åbyggnader.
lera	25.—	31,200	26,000	—	57,200	Inga åbyggnader.
lera	24.32	35,000	26,000	—	61,000	{ Åbyggnad, innehållande två mindre bostadslägenheter, magasin m. m.
lera	44.87	35,000	26,000	—	61,000	{ Åbyggnad: tvåvånings bostadshus.
lera	25.88	25,000	26,000	—	51,000	{ Åbyggnad: ett mindrevärdigt boningshus.
lera	63.89	115,000	26,000	—	141,000	{ Åbyggnaden: ett nästan avbränt trähus och några bodar.
lera	32.25	35,000	26,000	—	61,000	{ Åbyggnad: två gamla boningshus av trä (en och två våningar).
lera	20.—	30,000	26,000	—	54,000	Inga åbyggnader.

I det följande benämnas tomterna med sina nummer å denna förteckning, vilka äro desamma som å stadsingenjörens tablå och karta.

Generalpoststyrelsen anför vidare följande.

Den grund, å vilken Uddevalla stad är uppförd, består dels av berg, dels av lera. Endast *en* av samtliga undersökta tomter erbjuder uteslutande berggrund, nämligen nr 5.

Tomten *n:r* 2 omfattar endast till en ringa del berg på måttligt djup. Å denna tomt skulle pålning ända ned till berggrunden erfordras, därvid grundläggningen bleve minst lika dyr som med s. k. friktionspålning, vilken ingår i den kostnadsberäkning, som ansetts för hög.

Samtliga övriga tio tomter vila uteslutande på lergrund. Tomterna nr 1, 3, 4, 6 samt nr 8—12 förete, enligt vad stadsingenjören meddelat, i stort sett enahanda grundförhållanden som tomten *n:r* 7, till vilken posthuset enligt generalpoststyrelsens förslag förlagts. Kostnaderna för grundläggningen torde följaktligen bliva ungefär lika stora, till viken av dessa tio tomter posthusbyggnaden än må förläggas. Vid sådant förhållande torde för ifrågavarande byggnad valet böra stå emellan *antingen* den enda erbjudna bergtomten, nr 5 — någon annan tomt med berggrund finnes enligt stadsingenjörens uppgift icke inom lämpligt avstånd från stadens centrum — *eller ock* den tomt å lergrund, som är lämpligast belägen och i övrigt bäst motsvarar ändamålet.

De å lera vilande tomterna böra således jämföras inbördes med hänsyn till fördelar och nackdelar.

Den av Uddevalla stad erbjudna tomten *nr* 1, med en areal av 1,500 kvadratmeter, är belägen i stadens utkant, vid det bebyggda stadsområdets västligaste gata. Huruvida staden i en framtid i enlighet med den överlämnade stadsplanekartan kan komma att företrädesvis utveckla sig åt detta håll, lär nu icke kunna förutses. Bohusläns regementes nya kaserner hava förlagts österut och torde komma att i någon mån draga byggnadsverksamheten åt öster. I varje fall är läget av tomten såsom plats för posthus för större delen av den nuvarande befolkningen icke lämpligt. Grunden å tomten — vilken lämpar sig för de redan uppgjorda byggnadsritningarna — har av stadsingenjören undersökts genom borrhning, om vars resultat närmare förmåles i hans yttrande. Ifrågavarande grund har befunnits något fastare än grunden å tomten nr 7 (den förut av styrelsen föreslagna tomten), dock icke i sådan grad, att väsentlig besparing å kostnaden för pålning kan väntas uppstå. Tomtens låglänthet gör den synnerligen olämplig för postverkets byggnadsändamål, i det att grundvattnet tidvis stiger ända upp till närhet av jordytan. Det skulle, såsom stadsingenjören framhåller, följaktligen icke

låta sig göra att förlägga källarvåningen nämnvärt under markens nivå, utan finge sådana utrymmen, för vilka källarvåningen är avsedd, anordnas i en undervåning ovan jord. Uppförandet av en sådan torde draga icke obetydliga kostnader för sockel o. s. v., vilka skulle uppväga, om icke överstiga, vad man tilläventyrs kunde inknappa å grundläggningskostnaden. Därjämte vore den olägenheten ofrånkomlig, att tillträdet till postkontorslokalerna skulle försvåras genom golvplanets i bottenvåningen avsevärda höjd över gatans nivå.

Tomterna *nr 8, 9 och 11* om respektive 780 kvadratmeter, 985 kvadratmeter och 1,085 kvadratmeter äro för små för att alls komma i betraktande. Tomten *nr 3* omfattar en areal av 1,200 kvadratmeter och lämnar icke erforderligt reservutrymme för framtida utvidgningsbehov. Priset å tomten *nr 3*, 60,000 kronor, är dessutom oskäligt högt, då postverket icke skulle kunna tillgodogöra sig å densamma befintliga åbyggnader.

Av ekonomiska skäl synas jämväl tomterna *nr 4 och 10*, för vilka fordrats 125,000 kronor, respektive 115,000 kronor böra lämnas ur räkningen, i all synnerhet som de icke heller hava gynnsammare grundförhållanden än någon annan av de ifrågasatta byggnadsplatserna. Tomten *nr 10* har synnerligen sankt läge.

Tomten *nr 12* är belägen i stadens utkant och alltså av detta skäl mindre lämplig.

Kunna eller böra, enligt det anförda, tomterna *nr 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11 och 12* av delvis skilda anledningar, men med avseende alltjämt fästade å utredningens huvudsyfte att finna nämnvärt bättre grundförhållanden, alltså icke komma i fråga till bebyggande av postverket, så återstå endast tomterna *nr 5, 6 och 7* — *nr 5* med berggrund, de båda övriga på lera, alla belägna tämligen centralt och nära varandra.

Grundförhållandena å tomterna *nr 6 och 7* äro enligt stadsingenjörens utredning desamma, och har stadsingenjören vid fasthållande i bägge fallen av Tengbom & Torulfs förslagsritningar beräknat samma kostnad för grundförstärkningen å båda tomterna. Tomten *nr 6* omfattar 1,248 kvm. och således icke fullt vad som beräknats erforderligt för framtiden. Priset å densamma, 31,200 kronor, motsvarar 25 kronor per kvm. Då tomten *nr 7* å 1,439 kvm. erbjuder önskvärt större utrymme och säljes för ett pris av allenast 24 kronor 32 öre per kvm., samt då å densamma finnes åbyggnad, som ingår i köpet enligt sagda försäljningspris samt kan vid bebyggande kvarstå och med fördel användas för postverkets behov, synes tomten *nr 7* hava avgjort företräde framför tomten *nr 6*, och detta särskilt med hänsyn till den senares närhet till

tändsticksfabriken med dess störande maskinbuller (för telefonstationen säkerligen olägligt).

Den slutliga prövningen skulle sålunda komma att avse tomten nr 5 samt tomten nr 7, den Lundqvistska, om vilken postverket träffat preliminärt köpeavtal.

Tomten nr 5 utgöres av tre intill varandra i hörnet av Villagatan och Trädgårdsgatan liggande tomter nr 2, 3 och 4 i kvarteret Staken. Tomten nr 2 om 485,7 kvm. har av dess ägare handlanden O. E. Hasselgren utbjudits till ett pris av 14,500 kronor. Tomterna nr 3 och 4 om tillhoppa 1,103,1 kvm., vilka ägas av bankdirektör J. Bark, hava salubjudits för ett pris av tillhoppa 23,800 kronor. Den med nr 5 betecknade tomten har sålunda en sammanlagd tomtareal av 1,588,8 kvm. eller omkring 150 kvm. mera än tomten nr 7 samt betingar ett pris av tillhoppa 38,300 kronor eller i genomsnitt 24,10 kronor per kvm., vilket pris per kvm. är något billigare än priset för tomten nr 7. Enbart de av bankdirektör Bark erbjudna tomterna (tillhoppa 1,103,1 kvm.) kunna icke anses erbjuda tillräckligt utrymme för den ifrågakända byggnaden. En byggnad av erforderlig storlek å dessa båda tomter skulle lämna kvar alltför ringa gårdsutrymme, varjämte varje möjlighet till framtida utvidgning av byggnaden vore stängd. Förvärv jämväl av den Hasselgrenska tomten är sålunda i förekommande fall nödvändigt. Bortsprängning av bergmassan (cirka 2,000 kbm.) till källardjup å tomten nr 5 har av stadsingenjören beräknats draga en kostnad av 12,000 kronor. Genom byggnadens uppförande å berggrund bortfaller all kostnad för schaktning och pålning, varav ock följer — då denna kostnad varierar med byggnadens höjd — att grundläggningen å tomten nr 5 kommer att draga lika stor kostnad, vare sig posthuset uppföres i två eller tre våningar. Erforderlig betongfyllnad till källargolv beräknar arkitekten kosta omkring 1,000 kronor. Kostnaden för grundmurar och invändiga källarmurar av betong samt för armerade betongpelare till grunden beräknas av arkitekten till samma belopp, som här nedan beräknats beträffande tomten nr 7 eller tillhoppa till 8,892 kronor. Sockel och granitarbeten torde böra beräknas till mellan 5,000 och 6,000 kronor.

I detta sammanhang anser generalpoststyrelsen sig emellertid icke böra underlåta att framhålla, att, genom utelämnande av källare under en del av byggnaden, för att inbespara kostnad för sprängning, och utnyttjande i stället av det stora vindsutrymmet till en del förrådsrum samt genom uppbyggande i övrigt av behöfliga ytterligare förvaringsrum å gården, en väsentlig minskning i förenämnda kostnadsbelopp av 12,000 kronor skulle kunna uppnås.

Från inköpspriset för tomten nr 7, 35,000 kronor, bör dragas värdet av å densamma varande åbyggnad, vilken lämpar sig till förrådshus och dylikt för post- och telegrafverken. Byggnadens värde anser generalpoststyrelsen böra beräknas till 5,000 kronor. Kostnaderna för schaktning, pålning samt grund och invändiga murar av betong ävensom sockel och granitarbeten hava i den av arkitekten uppgjorda, vid generalpoststyrelsens förberörda skrivelse den 23 oktober 1912 fogade kostnadsberäkning för ett posthus i 3 våningar å denna tomt upptagits till:

för schaktning	kronor	5,437: 50	
» pålning	»	24,310: —	
» grund och invändiga murar av betong	»	15,210: —	
	eller tillhopa kronor	44,957: 50	
Härtill komma sockel och granitarbetena	»	5,942: —	

För att kunna bedöma, huruvida genom särskilda åtgärder möjlighet förefunnes att nedbringa denna grundläggningskostnad, har arkitekten anmodats närmare specificera sagda kostnader, men har arkitekten därvid vidhållit sina kostnadsberäkningar, på sätt här efteråt framgår:

schaktning (0,6 meter under källargolvet)	kronor	5,437: 50	
pålning (2,060 pålar å 15 meter)	»	24,310: —	
betongplatta (390 kbm.)	»	6,318: —	36,065: 50
grundmurar av betong (194 kbm.)	»	3,492: —	
invändiga källarmurar av betong (240 kbm.)	»	4,800: —	
armerad betongpelare (20 kbm.)	»	600: —	8,892: —
	Tillhopa kronor	44,957: 50	

Visserligen har stadsingenjören Lindeberg på grund av erfarenhet från andra byggnadsföretag i Uddevalla förklarad sig vara av den uppfattning, att grundläggningen å tomten nr 7 utan risk för byggnadens goda bestånd kan göras enklare och kostnaden därigenom väsentligt nedbringas. I fråga härom åberopas ett uti Lindebergs sista yttrande förekommande kostnadsförslag, enligt vilket en besparing av 11,000 kronor eller med omkring 24 procent av den av arkitekten beräknade kostnadssumman skulle uppstå — huvudsakligast därigenom, att pålning verkställdes med allenast hälften så många pålar, som arkitekten beräknat erforderliga, och att av denna föreslagna 15-meters pålar utbyttes mot sådana å endast 12 meter. Och förmenar Lindeberg, att man vid

en blivande entreprenad skulle kunna erhålla ändå lägre beting. Men då arkitekten Torulf, hörd angående denna beräkning, förklarar, att han, såsom ansvarig för byggnadens konstruktion, måste vidhålla sin egen plan för grundläggningen, vilken icke är dyrare anlagd, än som enligt teoretiska grunder fordras, för att den skall kunna anses fullt betryggande, vågar generalpoststyrelsen icke vid beräkning av kostnaderna för grundläggningen utgå från det av Lindeberg i detta fall gjorda kostnadsförslag, så mycket mindre som aktiebolaget skånska cementgjuteriet, såsom nämnts, beräknat grundläggningskostnaden för ett 3-vånings hus till 53,250 kronor eller kronor 8,292: 50 mera än vad arkitekten beräknat.

En sammanställning över samtliga förebragta kostnadsberäkningar beträffande grundläggning, exklusive sockel och granitarbeten, å tomterna nr 5 och 7 giver vid handen, att, enligt arkitektens beräkningar, grundläggningskostnaden i och för sig bliver omkring 23,000 kronor lägre å tomten nr 5 än å tomten nr 7.

En jämförelse mellan kostnaderna för tomtköp och grundläggningen i dess helhet beträffande tomterna nr 5 och 7 enligt alternativet med 3 våningar utfaller sålunda:

Tomt nr 5.	Kronor.	Tomt nr 7.	Kronor.
Inköpspris	38,300	Inköpspris 35,000 kr. med avdrag av värdet 5.000 kr. å i köpet ingående åbyggnad ...	30,000
Sprängningsarbete	12,000	Schaktning, pålning och betongplatta efter arkitekten Torulfs beräkning.....	36,065 50
Betongfyllnad.....	1,000	Grund- och källarmurar	8,892 —
Grund- och källarmurar	8,892		
Summa	60,192	Summa	74,957 50

Totalkostnaden för hela byggnadsföretaget (tomt och byggnad), skulle, då byggnadskostnaden med undantag av grunden beräknas bliva densamma å båda tomterna, enligt arkitektens beräkningar, för ett 3-våningshus bliva:

	Tomten nr 5.	Tomten nr 7.
Tomten	Kr. 38,300: —	Kr. 35,000: —
Grundläggningen.....	» 21,892: —	» 44,957: 50
Posthusbyggnaden utom grunden	» 213,042: 50	» 213,042: 50
Summa	Kr. 273,234: 50	Kr. 293,000: —

Generalpoststyrelsen har emellertid härvid ansett sig böra erinra därom, att i tomtpriset beträffande tomten nr 7 ingår värdet för en å tomten befintlig vagn- och materialbod, uppskattad till 5,000 kronor.

Kostnadsminskningen i dess helhet, om byggnaden uppföres å tomten nr 5 i stället för å tomten nr 7, skulle således, oavsett vagn- och materialboden å sistnämnda tomt, enligt ovanstående beräkningar belöpa sig till 19,765 kronor 50 öre eller i det närmaste till 20,000 kronor.

I ekonomiskt hänseende ställer sig alltså ett förvärv av tomten nr 5 för ett posthus obestriddigen fördelaktigare än ett förvärv av tomten nr 7, beroende huvudsakligen på byggnadsgrundens lösa beskaffenhet å sistnämnda tomt och därav påkallad konstgjord undergrund. Fördelen av att uppföra byggnaden å fast bergbotten är enligt styrelsens mening i och för sig påtaglig. På sätt redan framhållits i styrelsens utlåtande den 23 oktober 1912, anser jämväl styrelsen grundläggningskostnaden, i det närmaste 50,000 kronor, å den ifrågasatta Lundqvistska tomten vara synnerligen hög i förhållande till byggnadskostnaden.

Vad beträffar det lämpligaste läget för ett posthus håller styrelsen före, att tomtens nr 7 belägenhet är fördelaktigare än tomtens nr 5. Ett posthus å tomten nr 7 skulle nämligen få sina fasader utmed gatan åt väster och söder samt bliva synligt från stadens centrum, Gustaf Adolfs torg. Ett posthus å tomten nr 5 skulle däremot visserligen få en mindre fasaddel åt öster, åt Trädgårdsgatan, men största delen av fasaden mot norr, åt Villagatan, eller som den å den bifogade plankartan benämnes, Stora Norrgatan, varjämte posthusets fasader ej skulle framträda från torget. Att en offentlig byggnad av den karaktär, som det blivande post- och telegrafhuset bör äga, gör sig bemärkt från stadens huvudtrafikled, såsom under alla förhållanden fallet blir, om tomten nr 7 väljes, synes generalpoststyrelsen icke vara utan betydelse. Den omständigheten att fasaderna å tomten nr 5 icke skulle komma att ses från Gustaf Adolfs torg, torde dock, enligt generalpoststyrelsens förmenande, icke böra tillmätas så stor betydelse, att tomten nr 5 fördensskull utan vidare icke borde komma i fråga. Givetvis måste postlokalerna i ett posthus å tomten nr 7 få anses bliva fördelaktigare än motsvarande lokaler i ett å tomten nr 5 uppfört posthus, som skulle få allenast en kort fasad åt öster och vars lokaler till stor del skulle komma att vetta åt norr. Tomten nr 5 torde icke kunna anses ligga så nära det å plankartan angivna Kålgårdsberget, att man behöver befara, att vatten från berget skulle kunna intränga i posthuset och menligt inverka på dess bestånd eller i övrigt föranleda olägenheter.

För allmänheten anser styrelsen de bägge tomterna vara lika tillgängliga, i synnerhet om huvudingången till en byggnad, uppförd å tomten nr 5, tages i hörnet av Trädgårdsgatan och Villagatan. Arealen å tomten nr 5 är större än å tomten nr 7 och således fullt tillräcklig för posthuset.

Sammanfattat torde, säger styrelsen, resultatet av den förnyade utredningen giva vid handen

att tomten nr 5 är den enda, genom vars förvärvande till byggnadsplats grundläggningkostnaden för ett posthus i Uddevalla i avsevärdare mån skulle nedbringas;

att minskning i grundläggningkostnaden, därest posthuset uppföres å tomten nr 5 i stället för å den förut avsedda tomten nr 7 å förteckningen, skulle utgöra för ett 3-våningshus i runt tal 23,000 kronor, varemot tomtpriset skulle ökas med 3,300 kronor;

att postverkets besparade utgift för byggnadsföretaget i dess helhet — tomtköp, grundläggning och byggnad — skulle under enahanda förutsättning utgöra i jämnt tal 20,000 kronor;

samt att tomten nr 7 är för posthus bättre belägen än tomten nr 5, vars läge dock i allt fall icke kan betraktas såsom olämpligt för det avsedda ändamålet.

Styrelsen yttrar vidare, att, enligt vad som framgår av generalpoststyrelsens förberörda skrivelse den 23 oktober 1912, har styrelsen ansett sig kunna nedbringa kostnaderna för ett posthus i 3 våningar å tomten nr 7 från av arkitekten beräknade 293,000 kronor till 260,000 kronor, allt inklusive tomt. Då nu, på sätt nyss nämnts, ett posthus i 3 våningar å tomten nr 5 skulle bliva i runt tal 20,000 kronor billigare än å tomten nr 7, torde i anslutning härtill totalkostnaden, inklusive tomt, för posthus å tomten nr 5 böra kunna begränsas till 240,000 kronor. Styrelsen ämnar nämligen beträffande nu ifrågavarande posthus bygge låta sig angeläget vara att vidtaga alla de förenklingar i byggnadskonstruktionen, som kunna äga rum, utan att byggnadens goda bestånd äventyras. Så skulle exempelvis armerad betongkonstruktion och i följd därav tunnare väggar kunna användas i stället för tegelmurar i samma utsträckning som arkitekten beräknat. Vidare torde byggnadens takresning kunna sänkas och kostnaden för taklaget därigenom reduceras. Därjämte och med särskild hänsyn till önskemålet att iakttaga all nödig enkelhet i avseende å statens byggnader skulle det å ritningarna angivna klocktornet kunna uteslutas, varigenom torde kunna beräknas en kostnadsbesparing av omkring 15,000 kronor. Slutligen skulle till följd av angivna förändringar och vidtagande jämväl

i övrigt av nödiga anordningar i besparingssyfte den i kostnadsförslaget upptagna posten »oförutsedda utgifter och arkitektarvode» kunna nedbringas.

Visserligen skulle genom att uppföra ett posthus i allenast 2 våningar byggnadskostnaderna kunna ännu mera nedbringas. Men, såsom generalpoststyrelsen redan i sin skrivelse den 23 oktober 1912 påvisat, kommer ett posthus i Uddevalla i 3 våningar att ställa sig ekonomiskt fördelaktigare än ett posthus i 2 våningar. Att detta i än högre grad bliver förhållandet, därest tomten nr 5 kommer till användning, finner styrelsen självfallet, då ju i anseende till tomtgrundens beskaffenhet grundläggningskostnaderna bliva alldeles enahanda för posthus i 3 eller 2 våningar. Kostnaden för en tredje våning i ett posthus å tomten nr 5 skulle sålunda inskränka sig till vad direkt belöper på själva byggnadsarbetena beträffande denna våning eller efter ett beräknat pris av 20 kronor per kubikmeter, 45,000 kronor. Då emellertid, därest ett 2-våningshus komme till uppförande, det, enligt vad generalpoststyrelsen från sakkunnigt håll inhämtat, icke skulle ur vare sig byggnadsteknisk eller ekonomisk synpunkt vara lämpligt att såsom beträffande ett 3-våningshus ersätta vissa tegelmurar mot armerad betong m. m. torde, enligt de beräkningar, som generalpoststyrelsen nu låtit verkställa, kostnaden för tredje våningen endast böra upptagas till 37,000 kronor. 5 % ränta därå utgör 1,850 kronor. Genom uppförande av en tredje våning skulle utöver de lägenheter, som kunna anordnas inom ett tvåvåningshus, erhållas två större bostadslägenheter, den ena om 6 rum och kök och den andra om 7 rum och kök, för vilka lägenheter beräknas i årshyra tillhopa 3,200 kronor. Å det av statsverket för en tredje våning nedlagda kapitalet, 37,000 kronor, skulle således erhållas över 8,6 %. Statsverkets årliga kostnader för post- och telegraflokaler kunna alltså i ett trevåningshus upptagas till 1,350 kronor lägre än i ett 2-våningshus (skillnaden mellan 3,200 kronor och 1,850 kronor). Frånsett den ekonomiska fördelen anser styrelsen emellertid, med tanke på de utvidgningar av post- och telegraflokaler, som utan tvivel kunna inom mer eller mindre avlägsen framtid förväntas, det icke vara med klok hushållning förenligt att icke redan från början uppföra posthuset enligt de större alternativet i tre våningar. De till uthyrning avsedda större bostadslägenheterna i ett 3-våningshus skulle anordnas så, att de, i den mån sådant erfordrades, kunna utan större förändringar och kostnader apteras till tjänstelokaler. Enligt förslaget med två våningar däremot bliva redan från början båda våningarna i sin helhet disponerade för postens och telegrafens lokaler, så att, även om blott en mindre

utvidgning erfordras, behovet därav icke kan tillgodoses på annat sätt än genom en tillbyggnad eller påbyggnad av en tredje våning. Och kostnaden för en dylik utvidgning kommer naturligtvis att ställa sig betydligt dyrare än anordnandet redan vid byggnadens uppförande av en tredje våning, som dessutom, intill dess den behövde tagas i anspråk för statsverkets behov, kunde för på statsverket fördelaktiga villkor uthyras. Det synes sålunda generalpoststyrelsen uppenbart, att uppförande redan från början av en byggnad i 3 våningar skulle bliva för statsverket i alla hänseenden fördelaktigast.

Slutligen erinrar styrelsen därom, att handlanden Lundqvist är bunden av sitt anbud till den 1 nästkommande juli samt bankdirektören Bark och handlanden Hasselgren allenast till den 1 nästa juni.

Departements-
chefen.

Den av generalpoststyrelsen åvägabragta utredningen ger vid handen, att av de tolv till inköp ifrågasatta tomterna allenast nr 5 eller de bankdirektören Bark och handlanden Hasselgren tillhöriga tomterna nr 2, 3 och 4 i kvarteret Staken, har berggrund. En jämförelse mellan denna och tomten nr 7, vilken av de å lergrund belägna övriga tomterna är den enda, som med hänsyn till pris, läge och storlek synes antaglig, visar, att grundläggningkostnaden för ett posthus å tomten nr 5 blir i runt tal 23,000 kronor billigare än för ett posthus å tomten nr 7.

Med hänsyn till önskemålet att begränsa grundläggningkostnaden till ett i förhållande till kostnaden för hela byggnadsföretaget skäligt belopp är tomten nr 5 sålunda avgjort förmånligast.

Jämväl med avseende å areal och belägenhet synes denna tomt ganska väl lämpa sig för uppförande av ett posthus. I avseende å centralt läge är tomten nr 5 likvärdig med nr 7.

Mot priset å tomten nr 5, 38,300 kronor, har jag i betraktande av tomtprisen på de övriga förslagna tomterna ej funnit anledning till erinran. I detta sammanhang vill jag omnämna, att den å tomten nr 7 befintliga vagn- och materialboden visserligen anses kunna användas för postverkets behov, men icke vara erforderlig. Ett särskilt belopp för uppförande av en dylik byggnad å tomten nr 5 behöver därför ej beräknas.

Kostnaden för byggnadsföretaget i dess helhet, tomten inberäknad, skulle bliva omkring 20,000 kronor billigare, om byggnaden uppfördes å tomten nr 5 i stället för å tomten nr 7. Då vidare enligt generalpoststyrelsens ovan berörda skrivelse den 23 oktober 1912 kostnaden för ett posthus å tomten nr 7 genom iakttagande av vissa förenklingar, i byggnadskonstruktionen skulle kunna nedbringas från de av arkitekten

senast beräknade 293,000 kronor till 260,000 kronor, skulle alltså med iakttagande av samma förenklingar kostnaden för ett posthus å tomten nr 5 kunna begränsas till 240,000 kronor. Mot det sålunda beräknade kostnadsbeloppet synes mig intet vara att anmärka.

Vidkommande slutligen frågan, huruvida det blivande posthuset bör uppföras i två eller tre våningar, anser jag för min del övervägande skäl tala för det av generalpoststyrelsen förordade trevåningsalternativet. Enligt styrelsens beräkning bör den särskilda kostnaden för en tredje våning upptagas till ett belopp av 37,000 kronor, varå en hyresavkastning av 8,6 % anses kunna påräknas. Därtill kommer, att våningen antagligen i en framtid behövs för utvidgning av post- eller telegraflokalerna.

Det för nu ifrågavarande ändamål erforderliga anslaget skulle följaktligen uppgå till 240,000 kronor eller 20,000 kronor mindre än från början beräknats. På hittills vanligt sätt synes anslaget böra fördelas på två år.

Med återopande av det sålunda anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

dels medgiva, att för postverkets räkning må inköpas tomterna nr 2, 3 och 4 i kvarteret Staken i Uddevalla för en köpeskilling, ej överstigande 38,300 kronor,

dels ock till inköp av ifrågavarande tomter samt uppförande därå av posthusbyggnad, inrymmande jämväl lokaler för telegrafverkets behov, bevilja ett anslag av 240,000 kronor samt därav för år 1914 anvisa ett belopp av 125,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Carl G. Edman.